

The spatial transformation of the Finnish state: Notes on development trajectories and current trends

Sami Moisio

University of Oulu

Helsinki 12.3.2014

The purpose of this talk is to...

1. single out the basic elements of the spatial structure of the state
2. take a look at the development of the spatial structures of the Finnish state
3. introduce some of the current developments of the spatial transformation of the Finnish state
4. discuss the concept of the resilience with regard to the current spatial political processes in Finland

The state

- The state is not only constituted but also put into action by competing societal forces and processes...
- State spaces can be seen as results of power struggles related to economy, culture and politics...
- State power 'results from a continuing interaction between the structurally inscribed strategic selectivities of the state as an institutional ensemble and the changing balance of forces operating within, and at a distance from, the state, and perhaps, also trying to transform it'... (Bob Jessop)
- The state as a social relation > state power is an institutionally mediated condensation of the transforming balance of forces ...

The spatial structure of the state

- 1 Instituutiot (*institutions*)
- 2 Infrastruktuurit (*infrastructures*)
- 3 Tulonsiirtomekanismit (*systems of transfer payments/redistribution*)
- 4 Väestö ja muut resurssit (*population and other resources*)
- 5 Yksityisen pääoman muodostelmat (*formations of private money*)
- (6) Valtion aluerakenteen tehtävä (*the purpose of the structure*)

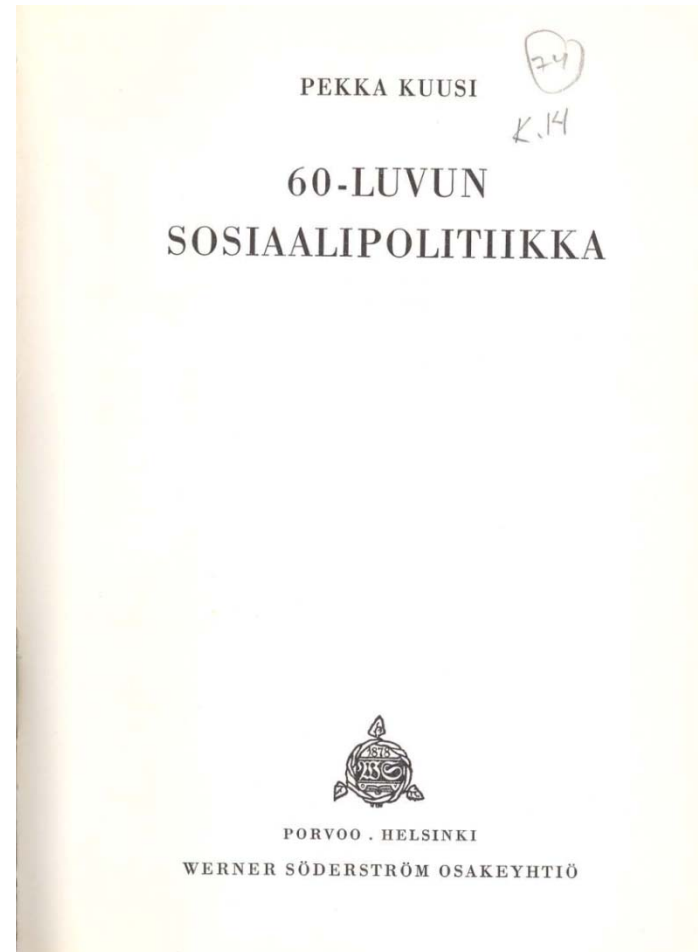
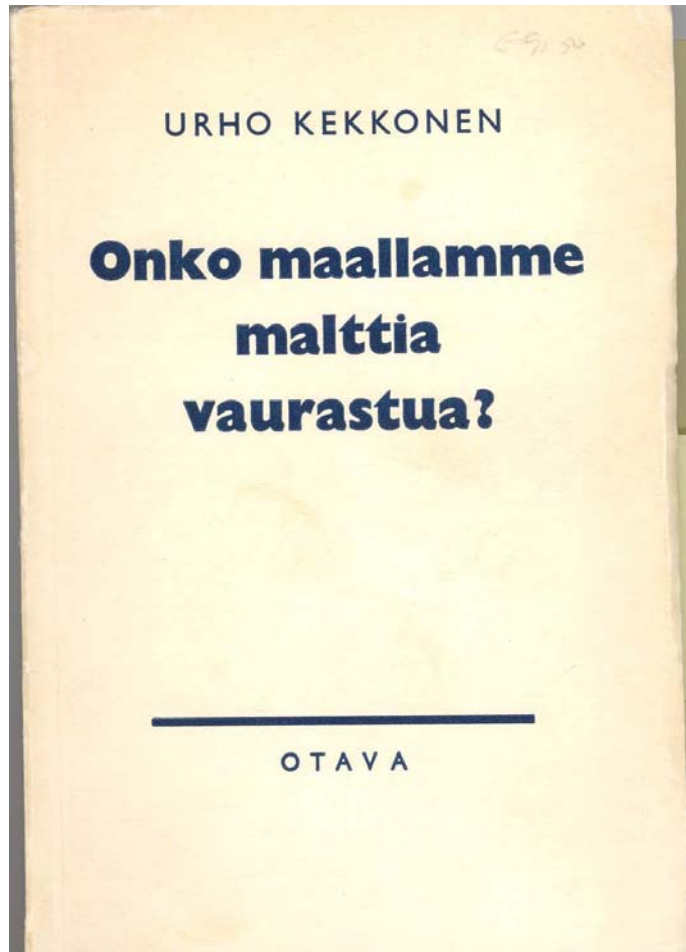
The areal state (1917 – c. 1945)

- Kysymys maan ja kansalaisen välisestä suhteesta > valtiovallan pyrkimys yhdistää kansalainen valtioon maan kautta (rakkaus maahan)
- Elämä paikallista, valtiotason suhteellinen näkymättömyys (poikkeuksena rankaisovalta)
- Poliittiset jännitteet paikallisia
- Asuttamispolitiikka (maanjaot), reuna-aluepolitiikka (rajaseutupolitiikka) Keskittynyt aluerakenne (suppea ydinalue, laaja valtioperiferia)
- Maalaisliiton ja sosiaalidemokraattien asteittainen erkaantuminen maanjakojen seurauksena (punamulta vasta 1937)
- Valtiolla ei laajaa suunnittelujärjestelmää (poikkeuksena asutushallitus)
- Alueilla erilainen ”arvo” suhteessa kansalliseen hankkeeseen

The decentralized welfare state (c. 1950 – 1990)

- Suomen aluepolitiikan avainhetki > pika-asuttamista koskeva keskustelu vuonna 1940
- Muodostuu kaksi valtioalueeseen eri tavoin suhtautuvaa poliittista linjaa
 - 1. Kansantaloudellinen suuntaus, jossa keskeistä on tarkastella valtioalueen kehittämistä ensisijaisesti kansantaloudellisena kysymyksenä
 - 2. Kansallinen suuntaus, jossa valtioaluetta tarkastellaan ensisijassa poliittiseen yhteisöllisyyteen liittyvänä kysymyksenä
- Kansallisesta suuntauksesta tulee johtava Suomen valtioalueen järjestämistä koskeva linja aina 1990-luvun alkuun asti
- Pyrkimykseksi muodostui kiinnittää kansalainen valtioon erilaisten institutionaalisten järjestelyiden avulla (expansion of state power)

The decentralized welfare state was based on a political alliance and elite consensus

The decentralized welfare state: Lapland as an example

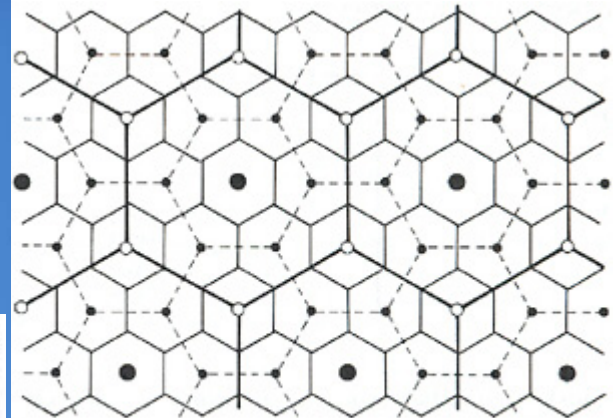
- Pohjoisimman Suomen kehitys toisen maailmansodan päättymisen jälkeen kuvaa hyvin Suomen valtiomuutosta
 - Osaksi ”kansallista kokonaisuutta” sodan jälkeen < jälleenrakennus
 - Teollisuuskomitea 1949 > resurssialue
 - Osaksi valtakunnansuunnittelua 1950-luvulla > Lappia koskevan tiedonkeruun systematisoituminen (Oulun yliopisto 1958)
 - 1950-luvun vesivoiman ja puuvarojen hyödyntäminen, valtiolliset investoinnit > luonto ”kansallisiin tarpeisiin”
 - 1958 Pohjois-Suomen teollisuuden verohuojennukset, korkotuet, luototus, sijaintituet
 - Pätevien virkamiesten sijoittumisen ohjaaminen (syrjäseutulisiä)
 - Koko valtioaluetta koskeneiden sosiaalisten innovaatioiden sarja 1960- ja 1970-luvuilla
 - Korkeakoulupolitiikan (1979) ja maanpuolustusjärjestelmän (1964; 1973) laajentaminen Lappiin
 - Kaiken edellä mainitun kautta Lapin alueen asukkaiden elämä ”valtiollistui”

FORDISM

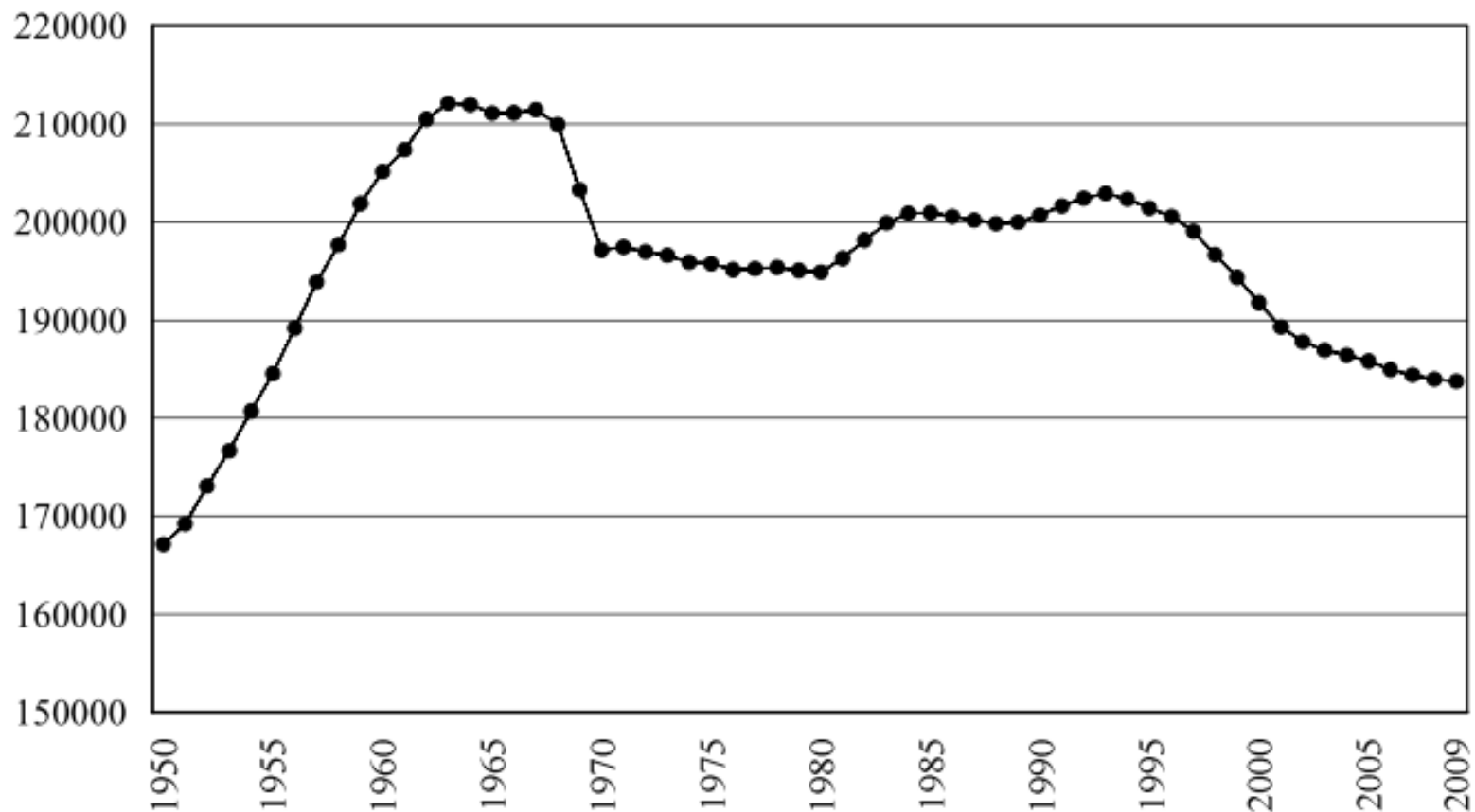

OULUN YLIOPISTO
Linnanmaa

- A-Level Centers
- B-Level Centers
- C-Level Centers
- A-Level Market Areas
- - - B-Level Market Areas
- C-Level Market Areas

Population in Lapland 1950- (lähde A. Suikkanen, 2010)

Lapin väestökehitys vuosina 1950–2009

Lähde: Tilastokeskus, StatFin; Lapin liitto

The three results of the politics of "national unification"

- 1 Alueellisten kehittyneisyserojen kaventuminen
- 2 Pienten ja keskisuurten keskusten leimaava aluerakenne
- 3 Alueellinen universaalisuusperiaate
 - Valtion eri alueiden samanarvoisuus
 - Valtion alueet ovat ensisijassa osa kansallista kokonaisuutta
 - Ihmisten samanarvoisuus osana kansallista hanketta
 - Kansalaisten oikeus julkisiin palveluihin sosiaaliseen asemaan tai sijaintipaikkaan katsomatta > yhtenäisvaltio toimii reuna-alueiden kannalta myönteisellä tavalla

The decentralized competition state c. 1991-

- Aluepolitiikan kansallisen suuntauksen keskeiset tukipilarit heikentyvät
 - Neuvostoliitto hajoaa
 - Valtioiden kilpailu näyttää saavan aikaisemmasta poikkeavan luonteen
 - 1990-luvun alun lama korostaa kansantaloudellisen ajattelun merkitystä myös valtioalueeseen kohdistuvan politiikan yhteydessä
 - Koko poliittinen kenttä nytkähtää oikealle
- Keskustan ja sosiaalidemokraattien varaan rakentunut eheytyksen politiikka hajoaa
- Syntyy ilmiö, jossa kansallinen suuntaus ei häviä, mutta kansantaloudellisen suuntauksen keskeiset periaatteet tulevat aikaisempaa selvemmin sen osaksi

The decentralized competition state

- Yleisen yhteiskuntapolitiikan muutos viimeistään 1990-luvun laman tietämällä > koko poliittisen kentän siirtymä
- Vientiyritysten hintakilpailukyvyn painotuksesta alueiden ja paikkakuntien kilpailukyvyn painotukseen
- Alueellinen ja sosiaalinen tulontasoitus eivät asetu vastakkain kilpailukyky politiikan kanssa
- Kaupunkiseutujen merkitys korostuu > reuna-alueiden ongelmat alkavat vähittäin kasaantua
- Kysymys uudenlaisen kilpailukykyisen väestön synnyttämisestä (osaaminen, kansainvälistyminen jne.)
- Kuitenkin laadullinen ero 1990-luvun ja noin 2002 alkaneen kehityksen välillä

A new direction?

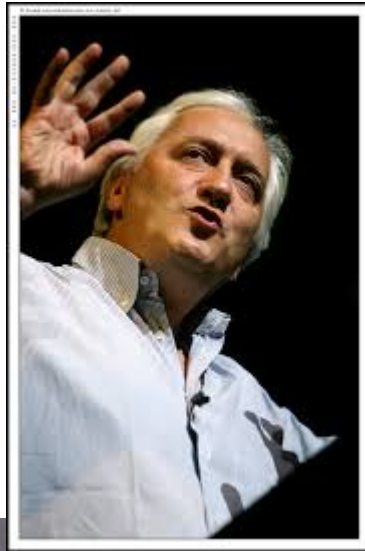
Towards a metropolis state?

- Kansantaloudellisen suuntauksen vahvistuminen
- Painopisteen siirtyminen suurkaupunkipolitiikkaan > kansallinen kilpailukyky rinnastuu voimakkaasti näiden seutujen kilpailukykyyn
- Hajautettujen rakenteiden taloudellisen tehottomuuden korostaminen > tasoittamis- ja kilpailukykyyrkimys asettuvat vastakkain
- Kansainvälisyyden lisääminen, huipun tavoittelu, houkuttelupolitiikan muodostuminen valtion keskeiseksi tehtäväksi
- Alueellisten erojen hyväksyminen (ovat tulosta alueiden ja paikkojen erilaisista kyvyistä kilpailla avoimilla markkinoilla)
- Reuna-alueiden näkeminen kokonaisuuksina, joilla voi olla mielekäs osa valtion osana, jos ne vain kykenevät hyödyntämään omat mahdollisuutensa > niistä ei kuitenkaan saa muodostua taakkaa muiden alueiden menestykselle (tulonsiirtounionin kriisi?)
- Alueellisesta universaalisuudesta ei luovuta, mutta paikkakuntien on kyettävä itse osoittamaan, että kykenevät toteuttamaan tätä periaatetta

The metropolis state as a form of political reasoning

- Tuotantomuodon ja kansallisen ”menestyksen” välinen suhde > toimiminen korkeinta arvonlisäystä edustavilla aloilla ratkaisee kansakunnan menestyksen
- Kasaantumien synnyttämisen merkitys innovaatiopohjaisessa taloudessa (mega-alueet, ei-territoriaalinen valtio)
- Valtion menestys on riippuvainen kyvystä kiinnittyä ns. globaaliverkostoihin ja mega-alueisiin kaupunkiseutujen kautta (instituutioiden merkitys, esim. Aalto-yliopisto)
- Valtiot, alueet ja paikat ovat yrityksen kaltaisia kilpailuyksiköitä (ranking-listojen merkitys)

The key intellectuals of the metropolis state

The role of the *National Innovation System* in the *gradual* constitution of the metropolis state

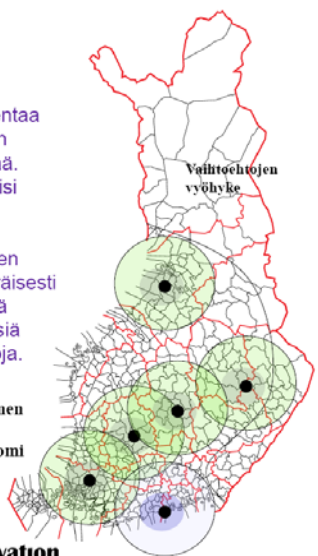

Suomeen voidaan rakentaa 5-6 maailmanluokan innovaatiokeskittymää. Näiden "peitto" kattaisi 80% väestöstä!

Innovaatiokeskittymien kautta kyetään täysimääräisesti hyödyntämään sekä aineellisia että henkisiä kansallisia voimavaroja.

Monikeskuksinen verkottunut innovaatio-Suomi

The metropolis state and a divided nation

- Metropolivaltiota leimaa valtion asteittainen vetäytyminen joiltakin alueilta ja valtiovallan näkyvyyden vähentyminen
- Metropolivaltiokehityksessä valtiovalta edesauttaa alueellisten profiilien erilaistumista
- Syntyy aikaisempaa selväpiirteisempi jako ”tietoteolliseen” Suomeen ja ”resurssitalouden” Suomeen
- Millaisia pidemmän aikavälin poliittisia ja sosiaalisia seurauksia tällä kehityksellä on?

The debate on resilience: why now?

- The debate on resilience unfolds and is connected to an all-encompassing societal transformation which actually embodies the current state transformation process in Finland:
- 1 *Politiikan ekonomisaatio* (cost efficiency, productivity, economy of scale, individualization of risk, citizen as an entrepreneur, responsabilization > self-regulative practices which are based on the principles of the market, creative nation as a means to economic growth in innovation economy, resilient places etc.)
- 2 *Politiikan ekologisoituminen* (emphasis on both physical and social environments as cornerstones of economic growth & societal strength)
- 3 *Politiikan urbanisoituminen* (economies of agglomeration, the creation of national competitive advantage, the role of the "urban" in the strategies of sustainable development)

Kiitos/Thanks!

sami.moisio@oulu.fi